

Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen

Tausta

Sosiaaliturvakomitean asettamispäätöksen taustamuistiossa (4.3.2020) todettiin toimeentulotuesta seuraavaa: *”Sosiaaliturvan uudistamisella pyritään pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähenemiseen. Uudistus toteutetaan perusturvan tasoa heikentämättä. Työssä otetaan huomioon elämäntilanteiden moninaisuus ja niiden muutokset sekä siirtymät etuudelta toiselle.”*

”Toimiva viimesijainen turva on tärkeä osa uudistettavaa sosiaaliturvajärjestelmää. Pääministeri Sanna Marinin hallitus toteuttaa toimeentulotuen kokonaisuudistuksen jo tällä hallituskaudella. Sosiaaliturvakomitean tulee kuitenkin pitkällä aikavälillä huomioida viimesijaisen turvan riittävyys ja sen rooli osana sosiaaliturvajärjestelmää. Komitea selvittää myös toimeentulotukiriippuvuuden syitä ja keinoja sen vähentämiseksi.”

Tämä ehdotus koskee komitean 29.11.2021 hyväksymän kannanoton kohtaa 3.1 Toimeentulotuki perusturvan täydentäjänä sekä 3.2 Toimeentulotuki perusturvan sijasta. Toimeentulotuen perusturvaa täydentävästä asemasta kannanotossa todettiin, että toimeentulotuki on pitkäkestoinen muiden etuuksien täydentäjä monelle kotitaloudelle. Toimeentulotuen tarkoitus on kuitenkin olla viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että käytettävissä olevat tulot eivät riitä henkilön välttämättömiksi arvioitujen menojen kattamiseen. Asumisen ja terveydenhuollon menot ovat korostuneet menoerinä, joita muista tuloista ei pystytä kattamaan. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys on useissa tapauksissa syynä toimeentulotuen tarpeeseen.

Toimeentulotuen perusturvaa korvaavasta asemasta puolestaan todettiin, että jos ensisijaisten etuuksien ehdot eivät täyty, henkilö usein siirtyy toimeentulotuelle ns. tulottomana. Koska toimeentulotuki on tarkoitettu tilapäiseksi tueksi erityisiin menoihin ja tilanteisiin, siihen liittyvät työllisyyden edistämiseen ja osaamisen vahvistamiseen liittyvät kannusteet astuvat kuvaan mukaan tuen saannin pitkittyessä koskien erityisesti työttömiä hakijoita. Toisaalta toimeentulotukeen sosiaalihuollon taloudellisena tukena liittyy vahva kytkös palveluihin erityisesti sosiaalityöhön, joissa pyritään asiakkaan elämäntilannetta parantaviin ratkaisuihin – kuten työllisyysedellytysten parantamiseen. Työllisyyttä edistävien palveluiden tarjoaminen on kuitenkin pääosin TE-hallinnon vastuulla.

Hallitusohjelman mukaisesti valmistelussa on ollut toimeentulotukilain kokonaisuudistus¹. Komitean linjauksena oli odottaa toimeentulotukiudistuksen valmistumista ennen toimeentulotuen uudistamista koskevia muutosehdotuksia. Hallitus on antanut esityksen 127/2022 eduskunnalle toimeentulotukilain uudistamisesta. Uudistuksessa tullaan parantamaan sosiaalityön ja perustoimeentulotuen välistä yhteyttä ja haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina. Eduskunta käsittelee toimeentulotukilain uudistusta syyskaudella 2022 ja uudistus on ehdotettu tulevaksi voimaan 1.1.2023. Tämän asiakirjan lopussa esitetään ehdotukset komitean jatkotyölle.

Viimesijaisen toimeentulotuen tehtävä suhteessa muuhun sosiaaliturvaan on toimia muun järjestelmän ja erityistilanteiden tilapäisenä paikkaajana. Mittakaavasta kertoo se, että Suomen sosiaaliturvamenojen kokonaisuus palveluineen, eläkkeineen ja etuuksineen on vuoden 2019 lukujen perusteella n. 72 mrd. Siitä noin yksi prosentti (750 ME) menee viimesijaisen toimeentulotuen turvaamiseen eli toimeentulotuen rahoittamiseen. Reilu neljännes toimeentulotuen saajista (28%) saa tukea pitkäaikaisesti eli vähintään 10 kuukautta vuoden aikana. Tuoreimpien tilastojen² mukaan n. 12 % perustoimeentulotuen saajista oli saanut sitä yhtäjaksoisesti ainakin kolmen vuoden ajan. Suurimmalla osalla saajista toimeentulotuki täydentää muita etuuksia, kuten työttömyysturvaa ja asumistukea, jotka eivät riitä kattamaan kotitalouden välttämättömiä menoja. Toinen ryhmä ovat ihmiset, jotka ovat niin ikään työttömiä, mutta eivät saa ensisijaisia perusturvaetuksia ja joiden toimeentulo on toimeentulotuen ja asumistuen varassa. Yli kolme vuotta toimeentulotukea saaneista kotitalouksista 30 prosentilla ei ollut lainkaan tuloja tai niitä oli korkeintaan verottomasta ei-syyperustaisesta etuudesta, kuten asumistuesta.

Siinä missä syyperusteinen perusturva on kohdennettu aina etuuksittain tietyille joukkoille, toimeentulotuki kattaa kaikki eri asiakasryhmät. Tukioikeuden arvioinnin piirissä on siis hyvin erilaisessa tilanteessa olevia. (Kts. esim. komitean ongelmaraaportissa Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen³) Koska toimeentulotuki on tarkoitettu tilapäiseksi sosiaalihuollon viimesijaiseksi tukimuodoksi, sen käyttö pitkäaikaisesti muuhunkin kuin sosiaalihuollon tuen tarpeessa olevien asiakkaiden tukemiseen on hallinnollisesti raskas ratkaisu. Toimeentulotuella perusturvan paikkaaminen pitkäaikaisesti on myös perustuslain 19 §:n mukaisen sosiaaliturvan porrasteisen

¹ Toimeentulotukilain uudistaminen hankeikkunassa, kohdassa Asiakirjat varsinainen esitys ja muuta materiaalia: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM004:00/2022>

² [Sosiaalivakuutus lehti Toimeentulotuki on tarkoitettu väliaikaiseksi etuudeksi, mutta kymmenet tuhannet jäävät sen varaan vuosiksi](#)

³ Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen. Sosiaaliturvakomitean ongelmaraaportti. Sosiaaliturvakomitean julkaisuja 2022:3.

rakenteen kanssa ristiriidassa. Myös kannustinnäkökulmasta toimeentulotuen varaan joutuminen pitkäksi aikaa on ongelmallista. Sosiaaliturvakomitean työssä on keskeistä keskittyä näihin ongelmallisiin tilanteisiin ja etsiä niihin ratkaisuja.

Ehdotukset

Toimeentulotukea saadaan monenlaisiin tarpeisiin. Toimeentulotukea voidaan myöntää kiireisiin tuen tarpeisiin, elämän muutosvaiheisiin tai yllättäviin poikkeuksellisiin menoihin. Toisaalta toimeentulotukea voidaan tarvita pitkään monimutkaisen henkilökohtaisen tilanteen johdosta, johon muut etuudet eivät yksinkertaisesti suo riittävää turvaa. Toimeentulotukea voidaan saada myös ainoana tukena, jolloin sitä haetaan muiden etuuksien sijaan, muiden etuuksien ehtoja ei täytetä tai niitä ei ole ehditty vielä saamaan maksuun. Lisäksi toimeentulotuki täydentää säännönmukaisesti perusturvaa. Toimeentulotukea koskevia ehdotuksia on jatkotyössä hyvä lähestyä yhtenäisenä kokonaisuutena, jolla kuitenkin on tunnistetut kytkennät moniin muihin komitean ehdotuksiin.

1. Perusturvan ja toimeentulotuen päällekkäisyyden tarkoituksenmukaisuuden arviointia jatketaan

Sosiaaliturvakomitealle laaditussa ongelmaraportissa Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen eriteltiin keskeisiä syitä, joiden johdosta toimeentulotuki täydentää perusturvaa. Perusturvan riittävyyden arviointiraportissa on suuntaa antavana mittarina hyödynnetty kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetit. Niiden mukaan vuosina 2015–2019 työttömän, kotihoidon tuen, vähimmäismääräisen sairaus- tai vanhempainpäivärahan saajan tulotasot eivät riitä kattamaan kohtuullista minimikulutusta. Monille perusturvan saajille voi syntyä oikeus toimeentulotukeen kohtuullisillakin asumismenoilla huomioiden kotitalouden tulojen ja menojen kokonaisuus toimeentulotuen laskelmassa. Yleinen asumistuki korvaa keskimäärin 50 prosenttia ja enimmilläänkin 80 prosenttia asumismenoista. Asuntojen vuokrataso on noussut yleistä hintatasoa selvästi nopeammin. Asumisen kustannukset saattavat osaltaan vaikuttaa siihen, että toimeentulotukea tarvitaan. Esimerkkilaskelmien perusteella perusturvaan ja asumistukeen tehdyt erilliskorotukset vuosien saatossa ovat kuitenkin onnistuneet estämään sen, ettei laskennallinen oikeus toimeentulotukeen ole yleisesti ottaen kasvanut verrattuna 1990-lukuun.

Pitkäaikaisen toimeentulotuen käytön yhtenä juurisyynä on pitkäaikaistyöttömyys, joka on vaihdellut Suomessa voimakkaasti taloudellisen tilanteen mukaan. Vuonna 2008 alkaneen laman jälkeen pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta nousi aina vuoteen 2016 saakka (Sotkanet 2021b). Muutokset ovat todennäköisesti keskeinen selitys toimeentulotuen pitkäaikaisen käytön kasvulle, joka tapahtui samalla ajanjaksolla (Sotkanet 2021a).

Vaikka perustoimeentulotuen hakeminen on Kelasta monelle sähköisen asioinnin myötä aikaisempaa vaivattomampaa, on tuen saannin ehdot sellaiset, että ne edellyttävät laajaa selvitysvelvollisuutta asiakkaan tuloista, menoista ja tämän kokonaistilanteesta. Yhdessä muiden etuuksien kanssa tukikokonaisuus muotoutuu monimutkaiseksi. Lisäksi osa asiakkaista voi tarvita lisäksi sosiaalihuollon alueellisten linjausten mukaan myöntämää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, joiden

hakeminen lisää byrokratiaa sekä selvittelyä. Perustoimeentulotuen päätösmäärät ovat suuria, mutta myönnetty tuki voi jäädä varsin pieneksi ja seuraavana kuukautena asiakas laskelma voikin olla taas ylijäämäinen, jolloin tukea ei myönnetä. Hallinnollisen työn kustannukset voivat muodostua suhteessa myönnettyyn tukeen varsin suuriksi.

Tuen tarpeeseen voidaan vaikuttaa rakenteellisesti lisäämällä kohtuuhintaisen asumisen tarjontaa erityisesti muuttovoittopaikkakunnilla ja vähentämällä pitkäaikaistyöttömyyttä eri keinoin. Ratkaisut näihin laajoihin kysymyksiin eivät ole yksin toimeentulotukijärjestelmän tai muunkaan etuusjärjestelmän käsissä. Järjestelmään liittyvä kysymys sen sijaan on, voidaanko tukijärjestelmien välillä tehdä jotain kohdennuksia toisin, jotta toimeentulotuen tarvetta voitaisiin vähentää? Tästä tarvitaan huolellista arviointia ja toimeentulotuen saannin eri tilanteiden tarkempaa tarkastelua, jotta hahmotetaan toimeentulotuen saannin yhteydet muihin etuuksiin. Yhteyksien selvittäminen helpottaa hahmottamaan erilaisten politiikkatoimien vaikutuksia myös toimeentulotuen saajien tosiasialliseen tulotasoon ja toisaalta vaikutuksiin koko järjestelmän osalta.

Kela-siirron myötä tietopohja on laajentunut merkittävästi ja ensi kertaa on mahdollista tarkastella esimerkiksi pitkään pienehköjä perusturvaa täydentäviä toimeentulotuen eriä saavien asiakkaiden tulo- ja menokokonaisuutta. Tarkastelun avulla voidaan havaita, mitkä kustannukset aiheuttavat tarvetta täydentää perusturvaa pitkäaikaisesti toimeentulotuella ja voitaisiinko näitä kustannuksia korvata tai alentaa muiden järjestelmien kautta. Suhteessa asumistukea koskevaan kokonaisuuteen on selvitettävä erityisesti perusturvan ja asumistuen riittävyttä kohtuullisiin asumismenoihin. Myös sairastamisen kustannusten merkitystä toimeentulotukiasiakkuuden taustasyynä on syytä kuvata.

Toimeentulotuen roolia säännönmukaisesti perusturvaa täydentävänä tuen muotona tulisi pyrkiä kaventamaan.

- Taustalla vaikuttaviin isoihin ongelmiin pitkäaikaistyöttömyydestä ja kohtuuhintaisen asumisen vähäisyydestä on pyrittävä edelleen määrätietoisesti löytämään ratkaisuja.
- Toteutetaan laaja toimeentulotuen ja perusturvan keskinäissuhteiden ja pitkäaikaisen toimeentulotuen saannin taustatekijöiden arviointitutkimus mahdollisten uudistamiskohteiden löytämiseksi.

2. Toimeentulotukea pitkään ilman ensisijaisia etuuksia saavien ohjautumista palvelutarpeen arviointiin ja palveluihin tehostetaan

Toimeentulotuen saantia tutkittaessa on havaittu, että todennäköisyys poistua pelkän viimesijaisen turvan varasta pienenee huomattavasti parin kuukauden jälkeen. Siihen mennessä noin puolet on siirtynyt ensisijaisten etuuksien saajiksi tai muista syistä pois pelkän viimesijaisen turvan varasta. Huomattavalla osalla tilanne kuitenkin pitkittyy. Vähintään vuoden ajan yhtäjaksoisesti vailla ensisijaisia etuuksia ja ansiotuloja olevia henkilöitä on n. 10 000–11 000. Nuoret muodostavat ison osan vailla ensisijaisia etuuksia ja ansiotuloja olevista. Suurin osa pitkään pelkän viimesijaisen turvan varassa olleista on vähintään ohjattu TE-palvelujen piiriin, jossa he ovat kuitenkin saaneet työttömyysturvan maksamisen estävän lausunnon, koska eivät ole täyttäneet työttömyysturvaan liittyviä velvoitteita, kuten esim. koulutukseen hakuvelvoitetta. Estävästä lausunnosta huolimatta työttömyysturvaetuutta voidaan kuitenkin maksaa työllistämistä edistävän palvelun ajalta, joka korostaa palveluiden roolia tilanteessa.⁴ Erilaisia väliinputoamistilanteita voidaan pitää yksilöiden elämän käännekohtina, joissa järjestelmä voi onnistua tukemaan ihmistä hyvälle kehälle pääsemisessä tai epäonnistua tässä yrityksessä. Jälkimmäisessä tapauksessa viimesijaisen tuen tarve voi pitkittyä ja erilaisten – esimerkiksi sosiaalisten ja terveydellisten – riskien toteutumisen todennäköisyys kasvaa.⁵

Syitä tulottomuuteen on käsitelty komitean ongelmaraaportissa Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen. Raportissa todettiin mm. seuraavaa: ”Asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavinta olisi, että ihminen saisi tarvitsemansa etuudet ja palvelut ajoissa siten, ettei tarvetta viimesijaiseen turvaan syntyisi.” Nuorten kohdalla keskeinen kysymys linkittyy vahvasti opintojen nivelvaiheisiin ja opinnoissa saatavaan tukeen. Voisikin ajatella, että erityisesti nuorten osalta tarjoamalla palveluja jo paljon varhaisemmassa vaiheessa voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista ja ajautumista sivuun opiskelu- ja työllisyyspolulta. Kuitenkin tässä ehdotuksessa keskitytään tilanteeseen, jossa viimesijaiselle tuelle on päädytty.

⁴ Työttömyysturvaetuuksia ja palveluita käsitellään erillisessä linjausehdotuksessa

⁵ Korpela T. ja Raittila S. Väliinputoajat Kela-siirron jälkeen. Kuinka pitkään ensisijaisia etuuksia paikataan toimeentulotuella. Julkaisussa Korpela T., Heinonen H., Laatu M., Raittila S. ja Ylikännö M. Ojista allikkoon? Toimeentulotukiudistuksen ensi metrit. Kela, Teemakirja 18, 2020.

Jotta pitkäkestoista viimesijaiselle turvalle jäämistä saataisiin vähennettyä, tulisi asiakkaiden tarpeisiin vastaava henkilökohtainen palvelu ja aktivointikytkentä varmistaa riittävän laadukkaana. Pitkittyneesti perustoimeentulotukea saavien henkilöiden tilanne tulisi aina selvittää, on sitten kyse taustalla vaikuttavasta sosiaali- ja terveydenhuollon tai ammatillisen osaamisen vahvistamisen palveluiden tarpeesta tai haluttomuudesta edistää itsenäistä selviytymistä. Viimesijaista turvaa saavien kohdalla oikea-aikaisesti tarjottavat ja saavutettavat palvelut ovat olennaisia itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi.

Toimeentulotuessa ohjautuminen palveluihin tapahtuu tällä hetkellä joko Kelan perustoimeentulotuen tai muun Kelan etuuden tai palvelun hakemusmenettelyssä esiin nousevien huolien tai lakisääteisten ohjaamisvelvoitteiden kautta. Asiakkaat ottavat myös itse suoraan yhteyttä sosiaalihuoltoon. Toimeentulotukilain uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä on haluttu vielä alentaa kynnyistä yhteydenottoon tilanteissa, joissa asiakkaan etuuskäsittelyn yhteydessä ilmenee palvelutarpeita. Lainsäädäntöön ehdotetaan tuotavaksi mahdollisuus tavata asiakasta yhteistyössä Kelan ja sosiaalihuollon kesken ja asiakkaalle oikeus myös itse pyytää tätä tapaamista. Lakiin esitetyt muutokset tähtäävät myös suunnitelmallisen yhteistyön tekemisen edellytysten parantamiseen. Sosiaalihuollon näkemysten rooli perustoimeentulotuen käsittelyssä on määritelty aikaisempaa selkeämmin viranomaisten tehtävien selkeyttämiseksi.

Tällä hetkellä laki kuntouttavasta työtoiminnasta ja laki kotoutumisen edistämisestä sisältävät veloitteen osallistua työllistymistä tai kotoutumista edistävään palveluun, kun henkilö on saanut työttömyysetuutta tai toimeentulotukea tietyn ajan. Molemmissa laeissa säädetään sosiaalihuollon viranomaiselle velvollisuus käynnistää monialaisen suunnitelman laadinta asiakkaan kanssa. Suunnitelman laatimiseen osallistuminen tai siinä sovittuun palveluun osallistuminen on asiakkaalle velvoittavaa. Mikäli asiakkaan perusosaa päädytään Kelassa alentamaan, ilmoittaa Kela myös tästä sosiaalihuollolle, jotta asiakkaalle voidaan tarjota palveluja. Kyseiset ilmoitukset lähtevät Kelasta automaattisesti sosiaalihuoltoon.

Palvelujärjestelmään tehtyjen ja vireillä olevien laajojen muutosten johdosta (sote-uudistus ja työllisyyspalvelujen uudistukset) on perusteltua tarkastella tulevaisuudessa sitä, mitä asiantuntijoita tarvitaan vastaamaan toimeentulotukea tulottomina saavien asiakkaiden palvelutarpeisiin. Asiakkaan tavoittamiseksi palveluihin yhteys taloudellisen tuen maksajaan on perusteltua pitää tiiviinä. Palvelutarpeiden laadukas arviointi on edellytys sille, että asiakas on motivoitavissa myös osallistumaan hänelle oikein kohdennettuihin palveluihin. Sosiaalihuollon osalta laadukas palvelutarpeen arviointi edellyttää, että tehtävään on käytettävissä riittävästi sosiaalityön ammattilaisia ja että palveluita on myös tarjolla. Asiakkaan oma motivaatio on keskeinen onnistumisen edellytys.

Asiakkaiden elämänhallinnan haasteet asettavat omat vaatimuksensa palveluohjaukselle ja palveluprosessille. Kyse ei useinkaan ole kertaluonteisista interventioista, vaan asiakassuhde vaatii pitkäjänteistä panostusta kuukausittain, joskus vuosienkin ajan. Mikäli velvoittavuutta halutaan kiristää, on vastuullista huolehtia myös palvelujärjestelmän kantokyvystä vastata palvelutarpeiden vaatimalla tavalla. Nykyisten palvelujen kokonaisuhyödyistä ihmisten elämään ja kustannustehokkuudesta ei vielä tiedetä riittävästi. Ei myöskään tiedetä siitä, tuottavatko palvelujen ja

etuuksien kokonaisuudet asiakkaalle ja yhteiskunnalle sellaista kokonaisuhyötyä, kuin niillä tavoitellaan. Järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille ja sosiaalihuollon Kanta-tiedon toisiokäytön edistyessä erilaista tietoa palveluista tullaan jatkossa saamaan nykyistä paremmin.

Palvelujärjestelmä on muuttunut toimeentulotuen osalta Kela-siirron myötä ja nyt hyvinvointialueiden aloittaminen muuttaa kokonaisuutta lisää. Lisäksi hallituksen tulevaan esitykseen toimeentulotukilain uudistamisen vaikutukset tulee arvioida. Tutkittua tietoa ei kaikesta vielä ole, mutta selvityksin ja rekisteritiedon kautta tulisi kerätä tietoa myös uudistusten vaikutusten arviointiin.

Toimeentulotuen pitkäaikaisen käytön syitä ei ole tutkittu tällä hetkellä pitkittäistutkimuksin, vain case - eli tapaustutkimuksin. Niissä on tullut esiin, että pitkäaikaiskäyttöön liittyy useita päällekkäin olevia ongelmia, joita ei ole selvitetty kunnolla. Asiakas voi olla pitkäaikaisen tuen asiakas vuosia ilman, että esimerkiksi työ- tai toimintakykyä tai terveydentilaa olisi selvitetty. Myös erilaisten välimuotoisten tukimuotojen eli osallistavan toiminnan (vapaaehtoistyö, harrastustoiminta, opiskelu, pienimuotoinen palkkatyö) merkitystä voisi selvittää edelleen ja voisiko niitä yhdistää taloudelliseen tukeen.

Toimeentulotuen saantiin liittyy velvollisuus pyrkiä pitämään huolta omasta elatuksesta ja velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, ellei siihen ole perusteltua estettä. Velvoitteeseen liittyy sanktion mahdollisuus perusosaa alentamalla. Perusosan alentamisen kokonaisuus vaatii vielä tulevaisuudessa kehittämistä. Perusosan alentamisen merkityksestä ja vaikutuksista on esitetty erilaisia vastakkaisiakin näkemyksiä, mutta luotettavaa tutkimustietoa ei ole. Ainakin yhteensovittamista asiakasprosessiin olisi perusteltua tehdä tavalla, joka on asiakkaalle ymmärrettävä ja viranomaisille hallinnollisesti nykyistä tehokkaampi.

Toimeentulotuen pitkäaikaisen käytön vähentämiseen liittyy myös tarve saada kaikki osalliseksi yhteiskuntaan, kukin oman kykynsä mukaan. Tavoitteena on, että jokaiselle tulottomalle toimeentulotuen saajalle pyritään löytämään hänen tilannettaan kohentavat palvelut ja etuudet.

- Tavoitteen edistämiseksi on syytä seurata, miten toimeentulotukilakiin esitetyt vuoden 2023 alusta voimaan tulevat muutokset sekä hyvinvointialueiden aloittaminen tiivistävät Kelan ja sosiaalihuollon yhteistyötä asiakkaiden tilanteiden selvittämiseksi.
- Hyvinvointialueiden toimeenpanon ohjauksessa arvioidaan, voidaanko palvelujen tarjoamista toimeentulotuen saajille edelleen tehostaa tulevien hyvinvointialueiden monialaisena työnä. Palveluihin ohjaamisen tehostamisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että palveluita on tarjolla tarvetta vastaavasti. Palveluiden tarjonnan lisäämisen kustannus- ja henkilöstövaikutukset ovat keskeinen arvioinnin kohde.
- Kelan ja sosiaalihuollon väliseen palveluohjaukseen sekä sosiaalihuollon palveluihin liittyvää tilasto- ja tutkimustietopohjan vahvistamista on määrätietoisesti jatkettava, jotta palveluita voitaisiin kehittää tarkoituksenmukaiseen suuntaan.